DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh40114>

Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 11.12.2019
Kabul Tarihi: 27.02.2020
Online Yayın: 29.02.2020

Article Type: Research article
Submitted: 11.12.2019
Accepted: 27.02.2020
Published Online: 29.02.2020

Atıf Bilgisi / Reference Information

Kan, A.Ü. & Yel, E. (2020). Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal of History School*, 44,300-321.

PEDAGOJİK FORMASYON ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK ÖNCESİ ÖĞRETMENLİK KİMLİKLERİ İLE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

Ayşe Ülkü KAN² & Esra YEL³

Öz

Bu araştırmanın amacı, pedagojik formasyon öğrencilerinin meslek öncesi öğretmenlik kimlikleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. İlişkisel tarama modelindeki araştırmanın evrenini, Fırat Üniversitesinde öğrenimine devam eden pedagojik formasyon öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise çalışmaya dâhil olmaya gönüllü 245 öğretmen adaydır. Araştırmanın verileri, Friesen ve Besley (2013) tarafından geliştirilen; Arpacı ve Bardakçı (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan “Meslek öncesi öğretmen kimlik ölçeği” ve Kahramanoğlu, Yokuş, Cüçük, Vural ve Şiraz (2018) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği” ile toplanmıştır. Verilerin analizi bilgisayar destekli istatistik programı ile yapılmıştır. Buna göre öğretmen adaylarının öğretmenlik kimliklerinde; kendilerini öğretmen olarak görme alt boyutunda cinsiyete göre kadınlar lehine anlamlı farklılık tespit edilirken; mezuniyet durumuna ve yaşa göre anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarda ise cinsiyet değişkeni açısından kadın öğretmen adayları lehine farklılık ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik kimlikleri ile

¹ Bu çalışma, III. Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu’nda (25-27 Haziran 2019-Nevşehir) sunulan bildirinin genişletilmesiyle oluşturulmuştur. Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %50, 2. Yazar: %50

² Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, aulkukan@yahoo.com, Orcid: 0000-0002-1524-3326

³ Gaziantep Üniversitesi Araban MYO Çocuk Gelişimi Bölümü, esraayell@gmail.com, Orcid: 0000-0002-8262-9974

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Pedagojik formasyon, Öğretmenlik kimliği, Tutum, Öğretmenlik mesleği

The Investigation of the Relations Between Pedagogical Formation Students' Pre-Professional Identification of Teaching and Attitude Toward Teaching Profession

Abstract

The aim of this study is to determine the relations between pedagogical formation students' pre-professional identification of teaching and attitude toward teaching profession. The population of study in relational screening model consisted of pedagogical formation students enrolled at Fırat University. The sample consisted of 245 volunteer prospective teachers. The study data was collected through "Early Teacher Identity Measure" developed by Friesen and Besley (2013); adapted into Turkish by Arpacı and Bardakçı (2015), and "The validity and reliability study of attitudes towards teaching professionscale" developed by Kahramanoğlu, Yokuş, Cücük, Vural and Şiraz (2018). To analyze the data, computer aided statistical package was used. Accordingly, while a significant difference was concluded on behalf of female prospective teachers according to sex variable at the findings of the sub-dimension of counting themselves as teachers, it was not concluded according to their graduation status and ages, in prospective teachers' identity of teaching. In attitudes toward teaching profession, a significant difference was concluded on behalf of female prospective teachers according to sex variable. A moderate, positive, significant relation was determined between prospective teachers' early teacher identity and their attitudes toward teaching profession, as well.

Keywords: Pedagogical formation, Identification of teaching, Attitude, Teaching profession

GİRİŞ

Toplumların var oluşlarını sürdürebilmeleri için en önemli şey kültürlerinin nesilden nesile aktarılmasıdır. Kültürün aktarılmasındaki en önemli görevler aile ve çevreye düşmektedir. Bunun yanı sıra çocuğun iyi yetiştirilmesinde aile ve çevreye ek olarak çocuğa yapılacak rehberlik de önem taşımaktadır (Yoldaş, Yetim ve Küçükoğlu, 2016: 91). Eğitim ailede başlayıp okulda devam etmektedir. Okulu meydana getiren birçok unsur vardır ve bu unsurlardan en baskın olanı öğretmendir (Aslan, 2011). Bu sebeple öğretmenlerin

sahip olması gereken özellikler ve bu mesleğe yönelik tutumlarının bilinmesi toplumların önceliği haline gelmiştir (Başkan, 2001).

Öğretmen olma süreci, öğretmen adayının kişisel bilgi, kimlik gelişimini anlama ve ortaya çıkarması ile meydana gelen bir süreçtir (Connelly ve Clandinin, 1999). Her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de “kimlik” kavramından bahsedilmektedir (Atmaca, 2017). White’ye (2009) göre öğretmen kimliği, bireyin kendisi veya çevresiyle olan ilişkilerinin yapılanmasıdır. Lasky’e (2005) göre ise öğretmen kimliği, öğretmenin kariyer süreci içerisinde kendini nasıl gördüğü ve tanımladığı, diğer bireylerin de onu öğretmen olarak nasıl tanımladığı ile ilgilidir. Coldron ve Smith’e (1999) göre öğretmenlik kimliğinin oluşumu bir süreçtir. Bu süreçte öğretmen, toplumsal ve sosyal açılardan kabul görmüş bir kimliği kazanma ve onu yeniden yapılandırma yoluna girmektedir. Bu süreçte oluşan öğretmen kimliği; öğretmenin duygu, düşünce, tutum ve inançlarının karışımı ile sınıf ve okullarda belirli tecrübeler için iyi bir kaynak görevi görmektedir.

Öğretmen kimliği, öğretmenler mesleğe başladığı andan itibaren gelişmeye başlamakta ve büyük oranda öğretmenin eğitim-öğretim performansına ilişkin inançlarını da içermektedir (Lamote ve Engels, 2010). Bir başka deyişle öğretmen kimliğinin bireyin kendini öğretmen olarak tanımlaması olduğu düşünülebilir. Öğretmen kimliğinin oluşumu bir öğrenme süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreçte öğretmen, kendi alanına ilişkin norm ve değerlere ek olarak toplumun beklentilerini fark etmekte, fark ettiklerini benimsemekte, eleştirmekte ve değiştirmektedir (Tavşanlı ve Saraç, 2016). Tüm bu öğretmen kimliği oluşumu sürecine bakıldığında zaman nitelikli öğretmen yetiştirme, eğitimin önemli konularından biri haline gelmiştir. Nitelikli öğretmen yetiştirmenin özünde öğretmenlerin yeterli bilgi ve becerileri kazanması yatmaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bilinmesi de önemli bir husustur (Başbay, Ünvar ve Bümen, 2009).

Hızla gelişen dünyada, değişime ayak uydurabilecek nitelikte bireyler yetiştirmek eğitim sistemlerinin görevidir. Bu nedenle öğretmenlik mesleği de büyük önem taşımaktadır. Eğitim sisteminin verimli olması, toplumun gerek duyduğu nitelik ve nicelikteki insanların yetiştirilmesine bağlıdır. Bu bakımdan öğretmen, eğitim sisteminin en önemli öğelerinden biri haline gelmiştir (Aysu, 2007). Bu nedenle eğitim ve öğretim sürecinde kullanılması gereken yöntem ve teknikler, araç ve gereçler ne kadar iyi düzenlenirse düzenlensin, hedefler ne kadar iyi belirlenirse belirlensin eğer öğretmen yeterli değilse eğitimde hedeflenen sonuca ulaşmak pek de olağan değildir (Karslı, 2003). Öğretmen yeterliğini sağlayacak en önemli hususlardan biri, mesleğe duyulan meraktır. Söz

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri ile
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

konusu bu merak mesleğe yönelik tutumun yönünün de belirleyicisidir. Öğretmenlik mesleğine ilişkin merakı yüksek olan kişinin, mesleğe yönelik tutumu da olumlu olur. Öğretmenlerin mesleklerine ilişkin tutumları genel itibariyle onların mesleklerini sevmeleri, mesleklerine sadık kalmaları, toplumsal olarak mesleklerinin gerekli ve önemli olduğunu anlamaları ve mesleklerinden dolayı kendilerini sürekli yenilemek ve geliştirmek zorunda olduklarına inanmaları ile ilgilidir (Temizkan, 2008).

Kişinin mesleğine ilişkin tutumları, işindeki performansını etkilemektedir. Bu durum daha çok öğretmenlik mesleği için geçerlidir. Çünkü öğretmenlik mesleği, çok fazla sabır ve azim gerektiren bir meslektir (Kahramanoğlu, Yokuş, Cücük, Vural ve Şiraz, 2018). Mesleğe ilişkin olumlu tutuma sahip olan bir öğretmende bulunması gereken kişisel ve meslekî özellikler şöyle sıralanabilir (Eraslan ve Çakıcı, 2011):

- Mesleki bilgisi yeterli düzeydedir ve gelişime açıktır.
- Olaylara karşı sabırlı ve dayanıklıdır.
- Duygularını kontrol edebilir.
- Farklı inanç ve görüşlere karşı saygılıdır.
- Eleştirilere açıktır.
- Öğrencileri motive etmek için çaba sarf eder.
- Öğrencilerin rahatça danışabileceği, güvenilir, tarafsız, dost canlısı, hoşgörülü ve sevecendir.
- Liderlik vasıflarına sahiptir.
- Öğrencileri, velileri ve çevresini etkisi altına alabilir.
- Öğrencilerin problem çözme, sistematik ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek için uğraşır.
- Öğrendiklerini pratiğe çevirebilen kişiler yetiştirir.
- Öğrencileri bir üst eğitim kademesine ve toplumsal hayata hazırlamaya çalışır.
- Öğrenme ve öğretme süreci ile ilgili son gelişmeleri takip eder ve sınıfında uygulamaya çalışır.

Kimlik kazanımı bir mesleğin icra edilmesinde büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlik kimliğinin oluşumunda da öğretmenlik programına devam etme dönemi önemli bir süreçtir (Dede ve Akkoç, 2016). Bu bağlamda öğretmenlik

kimliğinin kazanımı için eğitim fakültelerine büyük görevler düşmektedir. Öğretmen olma hayali ile bu fakültelere kayıt yaptıran öğrencilerin, yaşlıları ile olan etkileşimleri sonucunda mesleki kimlik veya öğretmen kimliğini kazanmış kişiler olarak yetişmeleri amaçlanmaktadır. Bu sebeple pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının da öğretmen kimliklerinin incelenmesi büyük önem arz etmektedir (Uluyol ve Şahin, 2018). Çünkü öğretmenlerin mesleki kimlikleri onların sınıf içi etkinliklerindeki başarılarında yani öğrenci kazanımlarında büyük bir role sahiptir (Olsen, 2008). Bunun yanı sıra öğretmenlik mesleğinde, mesleki kimlik kazanımı ile birlikte pozitif tutum ve davranışın bulunması da önemlidir. Bu nedenle öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik kimliklerine ek olarak öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi ve bu iki durum arasındaki ilişki önemli ve üzerinde çalışılması gereken bir konu olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, pedagojik formasyona kayıtlı öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik kimlikleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğunu ve aralarındaki ilişkiyi incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Pedagojik formasyona kayıtlı öğretmen adaylarının;

- meslek öncesi öğretmenlik kimlikleri; cinsiyet, mezuniyet durumu ve yaş aralığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- meslek öncesi öğretmenlik kimliğinin “öğretmen olabileceğine ilişkin özgüven”, “öğrencilerle çalışmayı sevme”, “kendini öğretmen olarak görme” alt boyutlarına ilişkin durumları cinsiyet, mezuniyet durumu ve yaş aralığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları; cinsiyet, mezuniyet durumu ve yaş aralığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- meslek öncesi öğretmenlik kimlikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki ne düzeydedir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

PFE öğrencilerinin meslek öncesi öğretmenlik kimlikleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar’a (2016: 114) göre tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaç edinen araştırmalarda kullanılmaktadır. İlişkisel tarama

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri ile
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

modellerinde ise amaç, iki ve daha çok değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını veya derecesini belirlemektir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Fırat Üniversitesinde pedagojik formasyon eğitimine devam eden ve araştırmaya gönüllü olan öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Örneklem seçilirken seçkisiz olmayan uygun örnekleme yöntemi (*incidental sampling*) kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi zaman, para ve iş gücü açısından var olan sınırlılıklar nedeni ile örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2009: 92). Bu kapsamda 245 öğretmen adayı örnekleme dâhil edilmiştir.

Tablo 1

Öğretmen Adaylarına İlişkin Kişisel Bilgiler

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	132	54
	Erkek	113	46
Mezuniyet durumu	Devam eden öğrenci	196	80
	Mezun	49	20
Yaş aralığı	18-25 yaş	186	75.9
	26 ve üstü	59	24.1

Tablo 1’de öğretmen adaylarına ilişkin kişisel bilgilere yer verilmiştir. Buna göre öğretmen adaylarından 132’sinin kadın, 113’ünün erkek olduğu görülmektedir. Bu 245 öğretmen adayının 196’sı öğrenim sürecine devam eden öğretmen adayı iken 49’u mezun öğretmen adayıdır. Bunun yanında 186 öğretmen adayı 18-25 yaş aralığında iken 59 öğretmen adayı ise 26 ve üstü yaş aralığındadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri toplanırken öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik kimliklerini belirlemek amacıyla Friesen ve Besley (2013) tarafından geliştirilen ve daha sonra Arpacı ve Bardakçı (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan “Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimliği Ölçeği (MÖÖKÖ)” kullanılmıştır. Bu ölçek beşli likert tipinde 17 maddeden ve üç alt boyuttan

oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güven, öğrencilerle çalışmayı sevme ve kendini öğretmen olarak görme şeklindedir. Bu 17 madde “Hiç katılmıyorum” (1), “Katılmıyorum” (2), “Kararsızım” (3), “Katılıyorum” (4) ve “Tamamen katılıyorum” (5) olmak üzere beş kategoride derecelendirilmiştir. Meslek öncesi öğretmenlik kimliği ölçeğinin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .93, KMO değeri .95’tir. Bartlett testi sonucu 4031.96’dır. Mevcut çalışmada ise Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .79, KMO değeri .91 ve Bartlett testi sonucu 2109.288 olarak belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Kahramanoğlu vd. (2018) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (ÖMYTÖ)” beşli likert tipinde 12 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler “Kesinlikle katılmıyorum” (1), “Katılmıyorum” (2), “Kararsızım” (3), “Katılıyorum” (4) ve “Tamamen katılıyorum” (5) şeklinde derecelendirilmiştir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .85, KMO değeri .873 ve Bartlett testi sonucu 1465,611’dir. Mevcut çalışmada ise Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .92, KMO değeri .893 ve Bartlett testi sonucu ise 1947.617 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

MÖÖKÖ ve ÖMYTÖ formlarından elde edilen veriler bilgisayar destekli bir istatistik programıyla analiz edilmiştir. Bu aşamada öncelikle toplanan verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiş ve normallik testleri yapılmıştır. Alanyazın incelendiğinde örneklem büyüklüğünün 35’ten fazla olduğu durumlarda Kolmogorov-Smirnov testi (McKillup, 2012); küçük olduğu durumlarda ise Shapiro-Wilk testi (Shapiro ve Wilk, 1965) tercih edilmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada K-S testi sonuçları dikkate alınmıştır ve Tablo 2’de sunulmuştur. Aynı zamanda normal dağılım değerlendirmelerinde çarpıklık ve basıklık (skewness-kurtosis) değerleri, histogram eğrileri de incelenmiştir. Orta büyüklükteki bir çalışma grubu ($50 < n < 300$) için basıklık ve çarpıklık değerlerinin 3.29’a kadar esnetilebileceği ifade edilmektedir (Kim, 2013). Ancak mevcut çalışmada bu durum sağlanmadığı için verilerin normal dağılım göstermediği düşünülmüştür.

Tablo 2’deki K-S testi sonuçlarına bakıldığında, MÖÖKÖ toplam ve alt boyut puanlarında ve ÖMYTÖ toplam puanlarında normallikten sapmalar olduğu görülmektedir. Çarpıklık ve basıklık değerlerine bakıldığında, bu değerlerin bütün puan grupları için ± 4.00 aralığında olduğu gözlemlenmektedir. Bütün bu

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri ile
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

incelemeler dikkate alınarak verilerin normal dağılım göstermediği yorumu yapılmış ve veri çözümlemede parametrik olmayan (MWU) testler kullanılmıştır.

Tablo 2

Puanların Çarpıklık-Basıklık Değerleri ve Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları

	N	Çarpıklık	Basıklık	p
MÖÖKÖ toplam puanları		-1.338	3.940	.000
Öğret. olab. öz-güven	245	-.964	1.872	.000
Öğrencilerle çalışmayı sevme		-.248	2.863	.000
Kendini öğretmen olarak görme		-1.112	1.850	.000
ÖMYTÖ toplam puanları		-1.497	2.421	.000

Ölçekler arasındaki ilişkiye bakmak için ise ölçeklerin pearson korelasyon katsayıları incelenmiştir. Hem MÖÖKÖ hem de ÖMYTÖ beşli likert tipindedir. Her iki ölçekten elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında katılım düzeyine göre en olumsuzdan en olumluya doğru ‘1.00-1.80’, ‘1.81-2.60’, ‘2.61-3.40’, ‘3.41-4.20’ ve ‘4.21-5.00’ değer aralıkları dikkate alınmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Çalışmaya ilişkin verilerin çözümlendiği bu bölümde MÖÖKÖ ve ÖMYTÖ ile toplanan verilerin çözümlenmesine yer verilmiştir. Bu iki ölçeğe ilişkin ulaşılan bulgular aşağıda sıralanmıştır. Öncelikle ölçeğe yönelik değişkenlere uygun testler yapılmış ve tablo haline getirilerek sunulmuştur.

Tablo 3’te öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre meslek öncesi öğretmenlik kimliklerini belirlemek amacıyla MWU testi yapılmıştır. MWU testinden elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik kimliklerinde, öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güven alt boyutu puanlarına bakıldığında cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmamıştır (MWU=6836.000, $p>.05$). Kadın ve erkek öğrencilerin öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güven alt boyutu puanları ölçeğin “katılıyorum” ($\bar{X}=3.64$) aralığına denk gelmektedir. Öğrencilerle çalışmayı sevme alt boyutu puanlarına bakıldığında zaman yine cinsiyete göre anlamlı bir fark belirlenmemiştir (MWU=7268.500, $p>.05$). Kadın ve erkek öğretmen adaylarının öğrencilerle çalışmayı sevme alt boyutu puanları, ölçeğin “kararsızım” ($\bar{X}=3.14$) aralığına denk gelmektedir.

Tablo 3

Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimliklerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlendirildiği MWU Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	Sıra Ort.	Sıra top.	Z	U	p
Öğretmen olabileceğine ilişkin	Kadın (132)	127.71	16858.00	-1.134	6836.000	.257
öz-güven	Erkek (113)	117.50	13277.00			
Öğrencilerle çalışmayı	Kadın (132)	121.56	16046.50	-.348	7268.500	.728
sevme	Erkek (113)	124.68	14088.50			
Kendini öğretmen olarak görme	Kadın (132)	132.85	17536.50	-2.362	6157.500	.018
	Erkek (113)	111.49	12598.50			
MÖÖKÖ toplam	Kadın (132)	129.65	17113.50	-1.589	6580.500	.112
	Erkek (113)	115.23	13021.50			

Kendini öğretmen olarak görme alt boyutu puanlarında ise cinsiyete göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir (MWU=6157.500, $p<.05$). Kadın öğretmen adaylarının kendilerini öğretmen olarak görme sıra ortalaması puanlarının (SO=132.85), erkek öğretmen adaylarının kendilerini öğretmen olarak görme sıra ortalaması puanlarından (SO=111.49) yüksek olması dolayısıyla bu farkın kadınların lehine olduğu söylenebilir. Buna göre kadınların kendilerini öğretmen olarak görme konusunda erkeklere oranla kendilerini daha yeterli buldukları ifade edilebilir. Buna ek olarak kadın ve erkek öğretmen adaylarının kendilerini öğretmen olarak görme puanları ölçeğin “*katılıyorum*” ($\bar{X}=3.97$) aralığına denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının MÖÖKÖ toplam puanları incelendiğinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (MWU=6580.500, $p>.05$). Kadın ve erkek öğretmen adaylarının MÖÖKÖ toplam puanları “*katılıyorum*” ($\bar{X}=3.58$) aralığına denk gelmektedir. Başka bir ifade ile araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarının ortanın üstü bir düzeyde meslek öncesi öğretmenlik kimliğine sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 4’te öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik kimliklerinin mezuniyet durumuna göre karşılaştırıldığı MWU testi sonuçları sunulmuştur. Yapılan MWU testinden edinilen bulgulara göre öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik kimliklerinde, öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güven alt boyutu puanlarına bakıldığında mezuniyet durumuna göre anlamlı bir farklılaşma

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri ile
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

olmamıştır (MWU=4656.500, $p>.05$). Mezun ve devam eden öğrencilerin öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güven alt boyutu puanları ölçeğin “*katılıyorum*” ($\bar{X}=3.64$) aralığına denk gelmektedir.

Tablo 4

Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimliklerinin Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre Değerlendirildiği MWU Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Mezuniyet durumu	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
Öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güven	Mezun(49)	125.97	6172.50	-.331	4656.500	.741
	Devam eden(196)	122.26	23962.50			
Öğrencilerle çalışmayı sevme	Mezun(49)	121.89	5972.50	-.125	4747.500	.901
	Devam eden(196)	123.28	24162.50			
Kendini öğretmen olarak görme	Mezun(49)	117.97	5780.50	-.558	4555.500	.577
	Devam eden(196)	124.26	24354.50			
MÖÖKÖ toplam	Mezun(49)	121.86	5971.00	-.126	4746.000	.899
	Devam eden(196)	123.29	24164.00			

Öğrencilerle çalışmayı sevme alt boyutu puanlarına bakıldığı zaman yine mezuniyet durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmamıştır (MWU=4747.500, $p>.05$). Mezun ve devam eden öğrencilerin öğrencilerle çalışmayı sevme alt boyutu puanları ölçeğin “*kararsızım*” ($\bar{X}=3.14$) aralığına denk gelmektedir. Kendini öğretmen olarak görme alt boyutu puanlarına bakıldığında mezuniyet durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (MWU=4555.500, $p>.05$). Mezun ve devam eden öğrencilerin kendini öğretmen olarak görme alt boyutu puanları ölçeğin “*katılıyorum*” ($\bar{X}=3.97$) aralığına denk gelmektedir. Öğretmen adaylarının MÖÖKÖ toplam puanları incelendiğinde mezuniyet durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (MWU=4746.000, $p>.05$). Mezun ve devam eden öğrencilerin MÖÖKÖ toplam puanları ölçeğin “*katılıyorum*” ($\bar{X}=3.58$) aralığına denk gelmektedir; başka bir ifade ile ortanın üstü düzeyde meslek öncesi öğretmenlik kimliğine sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik kimliklerinin yaş aralığı değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için MWU testi yapılmıştır. Yapılan MWU testine göre öğretmen adaylarının meslek öncesi

öğretmenlik kimliklerinde, öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güven alt boyutu puanlarına bakıldığında yaş aralığına göre anlamlı bir farklılaşma olmamıştır (MWU=5468.000, $p>.05$). 18-25 yaş ve 26 ve üstü yaş grubundaki adayların öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güven alt boyutu puanları “*katılıyorum*” ($\bar{X}=3.64$) yönündedir. Öğrencilerle çalışmayı sevme alt boyutu puanlarına bakıldığında zaman yine yaş aralığına göre anlamlı bir fark belirlenmemiştir (MWU=5450.500, $p>.05$). 18-25 yaş ve 26 yaş ve üstü öğretmen adaylarının öğrencilerle çalışmayı sevme alt boyutu puanları “*kararsızım*” ($\bar{X}=3.14$) yönünde ortaya çıkmıştır. Kendini öğretmen olarak görme alt boyutu puanlarına bakıldığında yaş aralığına göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (MWU=5477.500, $p>.05$). 18-25 yaş ve 26 yaş ve üstü adayların kendini öğretmen olarak görme alt boyutu puanları ölçeğin “*katılıyorum*” ($\bar{X}=3.97$) aralığına denk gelmektedir.

Tablo 5

Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimliklerinin Yaş Aralığı Değişkenine Göre Değerlendirildiği MWU Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş Aralığı	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
Öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güven	18-25 (186)	123.10	22897.00	-.040	5468.000	.968
	26 ve üstü (59)	122.68	7238.00			
Öğrencilerle çalışmayı sevme	18-25 (186)	123.20	22914.50	-.078	5450.500	.938
	26 ve üstü (59)	122.38	7220.50			
Kendini öğretmen olarak görme	18-25 (186)	122.95	22868.50	-.020	5477.500	.984
	26 ve üstü (59)	123.16	7266.50			
MÖÖKÖ toplam	18-25 (186)	122.97	22873.00	-.011	5482.000	.992
	26 ve üstü (59)	123.08	7262.00			

Öğretmen adaylarının MÖÖKÖ toplam puanları incelendiğinde yaş aralığına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (MWU=5482.000, $p>.05$). 18-25 yaş ve 26 yaş ve üstü öğrencilerin MÖÖKÖ toplam puanları “*katılıyorum*” ($\bar{X}=3.58$) düzeyindedir; başka bir ifade ile öğretmen adaylarının ortanın üstü düzeyde meslek öncesi öğretmenlik kimliğine sahip oldukları belirlenmiştir.

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri ile
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 6

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlendirildiği MWU Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	Z	U	p
Kadın	132	135.60	17899.00	-3.011	5795.000	.003
Erkek	113	108.28	12236.00			

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek için yapılan MWU testinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre anlamlı biçimde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (MWU=5795.000, $p<.05$). Kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sıra ortalaması puanlarının (SO=135.60), erkek adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sıra ortalaması puanlarından (SO=108.28) yüksek olması dolayısıyla bu farkın kadınların lehine olduğu söylenebilir. Buna göre kadın öğrencilerin erkek öğrencilere oranla kendilerini daha yeterli buldukları ifade edilebilir. Buna ek olarak kadın ve erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları “*katılıyorum*” ($\bar{X}=3.96$) düzeyindedir.

Tablo 7

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Mezuniyet Durumu Değişkenine Göre Değerlendirildiği MWU Testi Sonuçları

Mezuniyet durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
Mezun	49	114.53	5612.00	-.936	4387.000	.349
Devam eden	196	125.12	24523.00			

Tablo 7’de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının mezuniyet durumuna göre karşılaştırıldığı MWU testi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları mezuniyet durumuna göre farklılaşmamıştır (MWU=4387.000, $p>.05$). Mezun ve devam eden öğretmen adaylarının ölçeğe “*katılıyorum*” ($\bar{X}=3.96$) düzeyine denk gelecek biçimde görüş bildirdikleri belirlenmiştir.

Tablo 8

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Yaş Aralığı Değişkenine Göre Değerlendirildiği MWU Testi Sonuçları

Yaş aralığı	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	U	p
18-25 yaş	186	125.10	23268.50	-.824	5096.500	.410
26 yaş ve üstü	59	116.38	6866.50			

Araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarının yaş aralığı değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla MWU testi yapılmıştır. MWU testinden elde edilen bulgulara göre öğrencilerin yaş aralığına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının istatistiksel olarak farklılaşmadığı görülmüştür (MWU=5096.500, $p>.05$). Aynı zamanda 18-25 yaş ve 26 yaş ve üstü aralığındaki öğretmen adaylarının “katılıyorum” ($\bar{X}=3.96$) düzeyinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

Korelasyon katsayısının 1.00 olması, mükemmel pozitif bir ilişkiyi; -1.00 olması ise mükemmel negatif bir ilişkiyi, 0.00 olması ise ilişkinin bulunmadığını ifade eder. Korelasyon katsayısının büyüklük açısından yorumlanmasında üzerinde tam olarak netleşilen aralıklar belirlenmemiş olsa da korelasyon yorumlanmasında şu aralıklar göz önüne alınmaktadır: korelasyon katsayısının mutlak değer halinde 0.70-1.00 arasında bulunması yüksek; 0.70-0.30 arasında bulunması orta; 0.30-0.00 arasında bulunması ise düşük düzeyde bir ilişki olarak açıklanabilir (Büyüköztürk, 2016, s. 32). Tablo 9 incelendiğinde öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik kimliklerinin alt boyutlarına bakıldığında öğretmen adaylarının; öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güvenleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ($r=.415$, $p<.01$), öğrencilerle çalışmayı sevmeleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ($r=.248$, $p<.01$), kendilerini öğretmen olarak görmeleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ($r=.546$, $p<.01$), meslek öncesi öğretmenlik kimlikleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ($r=.522$, $p<.01$) görülmektedir.

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri ile
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 9

Öğretmen Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki Korelasyon

		Öğretmen olab. ilişkin öz-güven	Öğrenc. çalışmayı sevme	Kendini öğret. olarak görme	MÖÖKÖ toplam	ÖMYTÖ toplam
Öğretmen olab. ilişkin öz-güven	Pearson correlation Sig. (2-tailed) N	1 245	.403** .000 245	.651** .000 245	.841** .000 245	.415** .000 245
Öğrenc. çalışmayı sevme	Pearson correlation Sig. (2-tailed) N	.403** .000 245	1 245	.350** .000 245	.675** .000 245	.248** .000 245
Kendini öğretmen olarak görme	Pearson correlation Sig. (2-tailed) N	.651** .000 245	.350** .000 245	1 245	.882** .000 245	.546** .000 245
MÖÖKÖ toplam	Pearson correlation Sig. (2-tailed) N	.841** .000 245	.675** .000 245	.882** .000 245	1 245	.522** .000 245
ÖMYTÖ toplam	Pearson correlation Sig. (2-tailed) N	.415** .000 245	.248** .000 245	.546** .000 245	.522** .000 245	1 245

Bu bulguya göre öğrencilerin; öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güvenleri, öğrencilerle çalışmayı sevmeleri, kendilerini öğretmen olarak görmeleri ve meslek öncesi öğretmenlik kimlik puanları yükseldikçe öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının da yükseldiği söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik kimlikleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik yürütülen bu çalışmada, elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlar ortaya konmuştur. Meslek öncesi öğretmenlik kimlikleri alt boyutlarına bakıldığı zaman öğretmen adaylarının; öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güven ve öğrencilerle çalışmayı sevme boyutlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı

farklılık yokken kendilerini öğretmen olarak görme boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık tespit edilmmiştir. Söz konusu bu farklılık kadın öğretmen adaylarının lehinedir. Başka bir ifade ile meslek öncesi kimliğinin oluşmasındaki boyutlardan biri olan kendini öğretmen olarak görme noktasında kadınların daha olumlu bir algıya sahip oldukları ifade edilebilir. Meslek öncesi öğretmen kimliği ölçeğinden alınan toplam puanına bakıldığında ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Benzer biçimde, Uluyol ve Şahin (2018), farklı bölümlerden oluşan pedagojik formasyon öğrencileri ile yaptığı çalışmalarında, cinsiyet değişkeni bakımından meslek öncesi öğretmenlik kimliğinde anlamlı bir fark bulunmadığını ortaya koymuşlardır. Buna karşılık ilgili alanyazında cinsiyet değişkeninin öğrencilerin meslek öncesi öğretmen kimlikleri ile anlamlılık gösterdiği çalışmalar da bulunmaktadır. Alptekin-Yolcu (2018) çalışmasında, kadın öğretmen adayları ile erkek öğretmen adaylarının öğretmen kimlikleri arasında, kadın öğretmen adaylarının kimlik algılarının yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Cattley'in (2007) öğretmen adaylarının uygulama sürecindeki mesleki kimliklerini ortaya koymaya yönelik olarak yaptığı çalışmasında, mesleki kimliğin cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Erkek öğretmen adaylarının sınıf disiplinine daha çok önem verdikleri, kadın öğretmen adaylarının ise öğrenci katılımına daha fazla odaklandıkları belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmen kimliklerinde; öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güven, öğrencilerle çalışmayı sevme, kendilerini öğretmen olarak görme alt boyutları ve meslek öncesi öğretmen kimliği ölçeği toplam puanlarına bakıldığında mezuniyet durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Çalışmada ulaşılan bir başka sonuç ise öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik kimliklerinde; öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güven, öğrencilerle çalışmayı sevme, kendilerini öğretmen olarak görme alt boyutları ve meslek öncesi öğretmen kimliği ölçeği toplam puanlarına bakıldığında yaş aralığı değişkenine göre istatistiksel olarak farklılaşma olmamasıdır. Benzer durum Uluyol ve Şahin'in (2018) çalışmasında da ortaya konmuş; öğretmenlik kimliğinde yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak farklılaşmıştır. Kadın öğretmen adaylarının, erkek öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Alanyazındaki birçok araştırma bu sonucu desteklemektedir. Aksoy (2010), eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelediği çalışmasında, kadın öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri ile
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

erkeklerle kıyasla anlamlı biçimde yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Çapa ve Çil (2000), öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmalarında, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını anlamlı derecede yüksek bulmuştur. Çiçek-Sağlam (2008) çalışmasında, kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Terzi ve Tezci (2007) çalışmalarında, kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının erkek öğrencilere kıyasla anlamlı biçimde yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Gökçe ve Sezer'in 2012 yılında yaptıkları çalışmalarında kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları erkek öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Uğurlu ve Polat'ın (2011) sınıf öğretmenliği öğrencileri üzerinde yürüttükleri çalışmalarında, kız ve erkek öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının kızlar lehine anlamlılık gösterecek şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Yine sosyal bilgiler öğretmen adayları üzerinde yürütülen benzer bir çalışmada kız öğrenciler lehine anlamlı fark belirlenmiştir (Karatekin, Merey ve Keçe, 2015). Baykara-Pehlivan (2008) kız öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının erkeklerle kıyasla anlamlı biçimde yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu'nun (2009) Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek istediği çalışmalarında, Türk öğrencilerin cinsiyet değişkeninde kız öğretmen adaylarının lehine olacak şekilde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Aynı şekilde Camadan ve Duysak'ın 2010 yılında farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelediği çalışmalarında, cinsiyet değişkeni göz önüne alındığında kız öğretmen adaylarının lehine olacak biçimde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Alanyazında farklı sonuçlara ulaşılan araştırmalar da bulunmaktadır. Yaşar-Ekici'nin (2014) yürüttüğü çalışmada, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarda cinsiyet değişkenine göre bir farka rastlanmamıştır. Kartal ve Afacan'ın (2012) çalışmasında da pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının, mesleğe ilişkin tutumlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Bozkırlı ve Er'in (2011), Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını incelediği çalışmalarında da öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Polat'ın 2013 yılında pedagojik formasyon sertifika programı ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelediği çalışmasında, öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bulut (2009) çalışmasında, öğretmen adaylarının öğretmenlik

mesleğine ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmiştir. Benzer şekilde Özden, Konedra ve Zeki'nin (2010) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği çalışmalarında da öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemiştir.

Mevcut araştırmada üzerinde durulan bir başka konu ise öğretmen adaylarının mezuniyet durumuna bağlı olarak öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının düzeyidir. Bu hususta öğretmen adaylarının tutum puanları arasında anlamlı fark belirlenmemiştir. Benzer biçimde Eraslan ve Çakıcı'nın (2011) çalışmasında da formasyon öğrencilerinin öğrenim düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Ancak yapılan farklı bir çalışmada, mezun olunca öğretmenlik yapmak isteyen öğrencilerin tutum puanları daha yüksek bulunmuştur (Aksoy, 2010).

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları yaş aralığı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Can (2010) da çalışmasında benzer bir sonuca ulaşmıştır. 22-24, 25-27, 28 ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları istatistiksel olarak farklılaşmamıştır. Karatekin vd. (2015) çalışmalarında, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Aynı şekilde Yaşar-Ekici (2014) de öğrencilerin yaş gruplarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır. Farklı sonuca ulaşan Pektaş ve Kamer (2011) çalışmalarında, fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemişlerdir. Çalışmada elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Birinci ve ikinci sınıflarda okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, dördüncü sınıfta okuyan öğretmen adaylarının tutumlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Akpınar, Yıldız ve Ergin (2006) çalışmalarında, öğretmen adaylarının bulundukları sınıflara göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında 3.sınıfların lehine olacak şekilde anlamlı bir farklılık tespit etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının meslek öncesi öğretmenlik kimlikleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında meslek öncesi öğretmen kimliği ölçeğinin alt boyutları ele alındığı zaman öğretmen adaylarının; öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güvenleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

olduğu, öğrencilerle çalışmayı sevmeleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu, kendilerini öğretmen olarak görmeleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu, meslek öncesi öğretmenlik kimlikleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin; öğretmen olabileceğine ilişkin öz-güvenleri, öğrencilerle çalışmayı sevmeleri, kendilerini öğretmen olarak görmeleri ve meslek öncesi öğretmenlik kimlik puanları yükseldikçe öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının da yükselmektedir. Başka bir ifade ile öğretmen adayları mesleklerine ilişkin bir kimlik oluştururken aynı zamanda ileride yürütecekleri mesleğe ilişkin olumlu tutum da oluşturmaktadırlar. Bütün bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda PFE kursuna kayıtlı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini önemli ve değerli gördükleri söylenebilir. Bu bağlamda öğretmenlik mesleğine yönelik yürütülen ders ve etkinliklerin öğretmen adaylarının ilgi ve beklentilerini karşılayacak; onların mesleğe ilişkin tutumlarını olumlu biçimde etkileyecek ve mesleğe yönelik kimlik oluşturmalarını destekleyecek nitelikte içerik ve uygulamalarla desteklenmesi, benzer çalışmaların daha geniş katılımlı gruplarla tekrarlanması ve yine benzer çalışmaların nitel boyut katılarak derinlemesine incelemelere de fırsat verilmesi önerilebilir

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Akpınar, E., Yıldız, E. & Ergin, Ö. (2006). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 56-62.
- Aksoy, M. E. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 197-212.
- Alptekin-Yolcu, M. (2018). *Sınıf öğretmeni adaylarının meslek öncesi öğretmen kimlik algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arpacı, D. & Bardakçı, M. (2015). Meslek öncesi öğretmen kimliği ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 14(3), 687-719.

- Aslan, M. (2011). *Öğretmen liderliği davranışları ve sınıf iklimi: öğretmen ve öğrenci görüşleri bağlamında bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atmaca, Ç. (2017). English teachers' perspectives about teacher competencies in terms of Professional identity. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1641-1669.
- Aysu, B. (2007). *Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Başbay, M., Ünver, G., & Bümen, N. T. (2009). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: boylamsal bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 59(59), 345-366.
- Başkan, G. A. (2001). Öğretmenlik mesleği ve öğretmen yetiştirmede yeniden yapılanma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 16-25.
- Baykara-Pehlivan, K. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168.
- Bozkırlı, K. Ç. & Er, O. (2011). Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Kafkas Üniversitesi Örneği). *Turkish Studies*, 6(4), 457-466.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 13-24.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. 22. Baskı, Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 14. Baskı, Pegem Yayınları.
- Camadan, F. & Duysak, A. (2010). Farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması: Rize Üniversitesi Örneği. *The Journal of SAU Education Faculty*, 20, 30-42.

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri ile
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

- Can, Ş. (2010). Tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 24, 13-28.
- Cattley, G. (2007). Emergence of professional identity for the pre-service. *Teacher International Education Journal*, 8(2), 337-347.
- Coldron, J. & Smith, R. (1999). Active location in teachers' construction of their profession alidentities. *Journal of Curriculum Studies*, 31(6), 711-726.
- Connelly, M. & Clandinin, J. (1999). *Shaping a professional identity: Stories of educational practice*. The Althouse Press.
- Çapa, Y. & Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Çiçek-Sağlam, A. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-69.
- Dede, H. G. & Akkoç, H. (2016). Pedagojik formasyon ve eğitim fakülteleri lisans programlarına katılan matematik öğretmeni adaylarının mesleki kimliklerinin karşılaştırılması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 7(1), 188-206.
- Durmuşoğlu, M. C., Yanık, C. & Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 76-86.
- Eraslan, L. & Çakıcı, D. (2011). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 9(2), 427-438.
- Gökçe, F. & Sezer, G. O. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Uludağ Üniversitesi Örneği). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 1-23.
- Kahramanoğlu, R., Yokuş, E., Cücük, E., Vural, S. & Şiraz, F. (2018). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği (ömytö) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies*, 13(11), 1669-1686.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. 30. Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık.

- Karatekin, K., Merey, Z. & Keçe, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 70-96.
- Karslı, M. D. (2003). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Pegem Yayınları.
- Kartal, T. & Afacan, Ö. (2012). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 76-96.
- Kim, H. Y. (2013). Statistical notes for clinical researchers: assessing normal distribution using skewness and kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*, 38(1), 52-54. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3591587/> 09/12/2019.
- Lamote, C. & Engels, N. (2010). The development of student teachers' professional identity. *European Journal of Teacher Education*, 33(1), 3-18.
- Lasky, S. (2005). A socio cultural approach to understanding teacher identity, agency and professional vulnerability in a context of secondary school reform. *Teaching and Teacher Education*, 21, 899-916.
- McKillup, S. (2012). *Statistics explained: An introductory guide for life scientists*. Cambridge University Press.
- Olsen, B. (2008). How reasons for entry into the profession illuminate teacher identity development. *Teacher Education Quarterly*, 35(3), 23-40.
- Özden, H., Konedralı, G. & Zeki, C. P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 253-275.
- Pektaş, M. & Kamer, S. T. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 829-850.
- Polat, S. (2013). Pedagojik formasyon sertifika programı ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *E-International Journal of Educational Research*, 4(2), 48-60.
- Shapiro, S. & Wilk, M. B. (1965). An analysis of variance test for normality (Complete samples). *Biometrika*, 52 (3/4), 591-611.
- Tavşanlı, Ö. F. & Saraç, E. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının oluşması muhtemel öğretmen kimliklerinin “öğretmen adayları olası benlikler

Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Meslek Öncesi Öğretmenlik Kimlikleri ile
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

- ölçeği” kullanılarak incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(36), 689-703.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.
- Terzi, A. R. & Tezci, E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 593-614.
- Uğurlu, C. T. & Polat, S. (2011). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 35(1), 68-74.
- Uluyol, Ç. & Şahin, S. (2018). Pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmen kimliği ve mesleki kaygı durumlarının incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(3), 1051-1072.
- White, K. R. (2009). Connecting religion and teacher identity: The unexplored relationship between teachers and religion in public schools. *Teaching and Teacher Education*, 25(6), 857-866.
- Yaşar-Ekici, F. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(35), 658-665.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık.
- Yoldaş, C., Yetim, G. & Küçüköğlu, N. E. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının karşılaştırılması. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 48, 90-102.